

FOTOĞRAFIN KANIT VE TANIK OLARAK KULLANILMASI

Öğr.Gör. Gökçin ÇUBUKCU

İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu Grafik Tasarımı Programı

Öğr.Gör. Göknur SÖZÜNERİ

İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu Grafik Tasarımı Programı

ÖZET

Fotoğraf makinesinin icadının ardından çok hızlı bir şekilde gelişmesi ve taşınabilir hale gelmesi, yazılı belgelemenin yanı sıra görsel malzeme kullanımında da yaygınlık kazanmaya yol açmıştır. Kullanım alanları siyasi, ekonomik, bilimsel vb. olduğu kadar birbiri ardına çıkan savaşların, ani gelişen olayların da fotoğrafın kanıt ve tanık olarak kullanılmasında büyük önemi vardır. İlk olarak gazetelerde yer verilip daha sonraları dergilere taşınan fotoğraflar daha önce görülmeyeni ya da yanlış gösterileni apaçık ortaya koydu. Bu görüntülerin oluşmasını sağlamak için birçok ajans kuruldu ve dergiler çıkarılmaya başlandı. Bu sayede insanların bilgilendirilmesi sağlandı. Gelişen tepkilerle birlikte hataların düzeltilmesi ve kurumlara, hükümetlere yaptırımlar oluşturulması için baskılar yapıldı. Magnum Fotoğraf Ajansı bu alandaki en önemli ajanstır. Altmış yılı aşındır dünyanın neresinde olursa olsun her şeyi kayıt altına alan bir fotoğrafçılar kooperatifidir.

İnsanların sürekli olarak görüntüleri kaydetmeyi istemeleri ve reklam sektöründe kullanımı, sinema ve televizyon ile birlikte hayatımızın her alanında oluşan görüntüler bütünü bizi çepeçevre kuşatmıştır. Her gün binlerce görüntü karşısında adeta bir bombardımana maruz kalmaktayız. Fakat fotoğrafın bu görüntü bombardımanının yanında bir de şahitlik etme unsuru vardır ve bize bir şekilde olayların nasıl olduğunu hatırlatır. Üzerinde dijital müdahalede bulunmadıkça da çok fazla söze gerek kalmaz. Çünkü fotoğraf yaşanan her ne ise onu göstermekle yükümlüdür. Fotoğrafların kanıt olarak kullanılması ve olaylara tanıklık etmesindeki neden de tam olarak buradan kaynaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kanıt, Tanık, Fotoğraf, Savaş, Magnum

USED EVIDENCE AND WITNESS OF THE PHOTOGRAPH

Öğr.Gör. Gökçin ÇUBUKCU

Istanbul Sisli Vocational School Graphic Design Program

Öğr.Gör. Göknur SÖZÜNERİ

Istanbul Sisli Vocational School Graphic Design Program

ABSTRACT

After the invention of the camera in development very quickly and becomes portable, also resulted in the use of visual material as well as written documentation. Usage areas of political, economic, scientific, etc. one after the other as the wars, sudden events and the evidence as a witness in the use of the photos there is of great importance. The first given in the newspapers later carried the magazines pictures previously showed unseen or or incorrectly has made it clear. These images to ensure that the agency has been established and many magazines charts started. In this way, the people were allowed to stay informed. The developing reaction, together with the correction of errors and institutions, governments, there was pressure for the creation of sanctions. Magnum Photo Agency is one of the most important agency in this area. No matter where you are in the world for more than sixty years, everything is a recording of the photographer's cooperative area.

People constantly want to save the images and use of the advertising industry, cinema and television in every area of our lives with the images of us all around the entire surrounded. Almost every day we have been exposed to thousands of images in the face of a bombardment. But the photo of next to this image there is an element to be a witness of the bombing, and us in a way that reminds us how it is. Unless much the digital work on is too does not need too say. Because the photos show what each is responsible for living to him. The use of evidence in the photos and witness events, then why exactly due to the here.

Key Word: Evidence, Witnesses, Photographs, War, Magnum

GİRİŞ

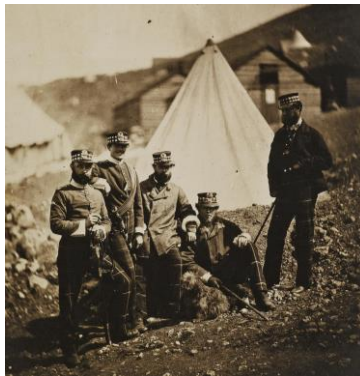
Savaşlar, ayaklanmalar, propagandalar, fotoğrafın kullanımında ve gelişmesinde büyük bir role sahiptir. Dergiler insanlara neler olduğunu göstermek adına fotoğrafçıları savaş bölgelerine gönderip onlardan kimi zaman savaşın getirmiş olduğu zulüm ve acıyı göstermelerini istemekte, kimi zaman ise savaşan ülkelerden sadece birinin üstünlüğünü vurgulamalarını bunu ön plana çıkarmalarını beklemektedir. İkinci durum her ne kadar tartışmaya açık olsa da ülkelerin kendi fotoğrafçılarını savaş alanlarına göndererek düşman askerlerinin yenilgiye uğratıldığını göstermek isteyip, onların durumlarıyla ilgili bilgi edinmeyi amaçlamış ve kendi askerlerinin durumunun iyi olduğu fotoğrafları görüntülettirmiş ve ordu içinde bu fotoğrafların dolaşmasını sağlayarak askerlerinin moralini üst seviyelerde tutmayı amaçlamıştır.

Fotoğrafların kanıt ve tanık olarak kullanılmasında rol oynayan en önemli ajans ise Magnum ajansıdır. Magnum'daki bütün fotoğrafçıların amacı nerede bir haksızlık yapıyorsa, nerede bir zulüm varsa ve nerede bir şeyler kötü gidiyorsa onlar hep orada olmak ve bu olayları kayıt altına almak istiyorlardı. Bu sayede dünyayı değiştirebileceklerine inanıyorlardı ve gerçekten de değiştirmesi için mücadele ettiler.

SAVAŞ POLİTİKASI

Savaşla ilgili düşünceler ve fotoğrafın kanıt olarak kullanılması hakkında Susan Sontag: *"Bakın, savaşın neye benzediğini fotoğrafların kendileri söylüyor. Bu tablo, savaşın yaptığı şeyin manzarasıdır. Ve şu, şu da savaşın yol açtığı manzaradır. Savaş yırtar, savaş parçalar. Savaş iç deşer, savaş bağırsakları söküp boşaltır. Savaş teni yakıp kavurur. Savaş organları bedenden koparır. Savaş yıkıp yok eder"* (Sontag, 2004:6)." demekte ve fotoğrafın sağlamış olduğu kanıtlarla savaş bu şekilde nitelendirmektedir.

1855'teki Kırım Savaşı fotoğrafın bu tarzda düzenli olarak kullanılmaya başlandığı ilk yerdir ve fotoğrafçı olarak Roger Fenton görevlendirilmiştir. Zamanının fotoğraf malzemeleri uzun pozlamayı gerektirdiğinden, ayrıca çok ağır olmalarının da verdiği hareket kabiliyetinin yetersizliğinden dolayı Fenton fotoğraflarında hareketsiz nesneleri, peyzajı, mutlu görünen ve rahat oldukları hissini içtikleri sigarayla gösteren askerleri fotoğraflamayı tercih etti.

Kaynak: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:71st_Highlanders_by_Roger_Fenton,_1856.png

Fotoğraf 1: 71st Highlanders by Roger Fenton, 1856

Ölü, yaralı ya da sakat askerleri fotoğraflamaktan bilerek kaçındı, çünkü Savaş Bakanlığı ona bu şekilde bir talimat vermişti. Kaburga kırıklarına, yaygın olan kolera hastalığına ve yüksek ısıya rağmen Fenton 350 geniş formatta negatif elde etmeyi başardı. Çünkü istenen, savaşa karşı oluşan hoşnutsuzluğun önüne geçilmesini sağlamak ve oradaki durumla ilgili fikir verecek görüntülerin oluşmasıydı. *“Onun resimleri, cephe hattının gerisindeki askerlik hayatının canlı tablolarıdır; savaş (hareket, düzensizlik, dram) ise kameranın menzili dışında kalmıştır (Sontag, 2004:49).”*

1861’de başlayan Amerikan İç Savaşı’nı görüntülemek üzere Abraham Lincoln tarafından projeyi kendisi finanse etmesi şartıyla savaş alanına girme yetkisi verilmiş olan, kalabalık bir ekiple birlikte Mathew Brady’dır. *“Askerlerin acımasızca katledilişlerini sergileyen resimleri mazur göstermeye (ve böylece bir tabuyu ilk defa açıkça yıkmaya) yönelik ilk açıklama da, fotoğrafın görevinin “kaydetmek” olduğu şeklinde yapılmıştı (Sontag, 2004:51).”* ve böylece birçok Amerikalı savaşın gerçek yüzünü ilk kez gördü. Kırım Savaşının aksine burada olanlar hiçbir şekilde gizlenmiyor, her şey açıkça gözler önüne seriliyordu.

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/Mathew_Brady#/media/File:2US_Arsenal_Wash_DC.jpg

Fotoğraf 2: Arsenal Koruma Askeri Washington DC, 1862

1936 yılında İspanya İç Savaşı sıralarında Robert Capa gittiği cephede çekmiş olduğu ve sonraları üzerinde çok konuşulacak olan “Düşen Asker” isimli fotoğrafı çekmiştir. *“5 Eylül’de muhtemelen cephe hatları üzerindeki bir köy olan Cerro Muriano yakınlarında, Capa kariyerinin en ünlü resmi haline gelecek eseri yaratmak üzere deklanşöre bastı; Cumhuriyetçi bir milis vurulduğu anda kolları iki yana açılmış, sırtüstü düşmekteydi (Miller, 2012:34).”* Capa’nın çektiği bu fotoğraf en büyük savaş fotoğrafları arasında yerini aldı ve beraberinde birçok tartışmayı da getirdi. Tartışma nedenleri genellikle vurulma anının çok zor görüntüleneceği, çekimin oldukça yakın bir mesafeden yapıldığı için bu durumun Capa için hazırlanmış olan bir canlandırma olduğu üzerinde duruldu. Capa yaşarken bu konuya hiç değinmedi. *“Cumhuriyetçi bir makineli tüfek yuvasına taarruz ederken makinesini siperin üzerine çıkartıp deklanşöre basıvermişti ve film Paris’te banyo edilene kadar da vurulan bir adamı yakaladığından haberi yoktu (Miller, 2012:35).”*

Gerçekleştirilen bunca tartışmadan sonra, fotoğrafın sahte olduğu düşüncesi hâkim olmaya başlarken amatör bir tarihçinin olayın üzerine gitmesiyle tartışma son buldu.

Askerin adının Federico Garcia olduğunu öğrenen tarihçi yakınlarıyla görüştü. “... Garcia’nın 1996’da hâlâ Alcoy’da yaşayan baldızı onu fotoğraftan tanıdı; kocasının savaştan yalnız döndüğünü ve Federico’nun öldürüldüğünü söylediğini hatırlıyordu; vurulduğunda kollarını iki yana açtığı görülmüştü. Madrid’deki askeri arşivler de Federico Garcia’nın, Capa’nın ünlü fotoğrafı çektiği gün olan 5 Eylül 1936’da Cerro Muriano’da ölen tek asker olduğunu doğrulamaktadır (Miller, 2012:36).” Bu fotoğrafın ortaya çıkmasıyla birlikte insanlar ilk kez birisinin ölüm anını görmüş oldular.

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Capa,Death_of_a_Loyalist_Soldier.jpg

Fotoğraf 3: İspanya İç Savaşı, Düşen Asker

1963 yılında Vietnam’daki savaş ABD ve SSCB gibi iki süper gücün üstü kapalı düellosu olarak tarihe geçmiştir. Kendi güçlerini denedikleri ve politikalarını gerçekleştirmeye çalıştıkları bir alan haline gelmiştir Vietnam. Savaş sırasında birçok fotoğraf çekildi. Bunlardan en akılda kalan iki fotoğraf savaşın ne kadar şiddetli ve acımasızca geçtiğini göstermeye yetmektedir. Birincisi 1972 yılında Huynh Cong Ut’un Amerika’nın bombalarından kaçan çocukların olduğu akıllara durgunluk veren fotoğrafıdır. Susan Sontag bu fotoğrafla ilgili olarak: “... Amerikan napalm’lerinden kaçarken acı içinde feryat eden bir köyün çocuklarını gösteren ünlü dehşet fotoğrafı, poz verdirilerek çekilmesi mümkün olmayan fotoğraflar kategorisine aittir (Sontag, 2004:57).” demekte ve bu konuda oldukça haklıdır. Böylesine bir fotoğraf asla kurgulanma yoluyla çekilemez.

Kaynak: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Kim.jpg>

Fotoğraf 4: Amerika’nın Napalm Bombalarından Kaçan Çocuklar

İkinci olaraksa Eddie Adams’ın 1968 yılında, Güney Vietnam polis teşkilatı şefi Tuğgeneral Nguyen Ngoc Loan’ın, Vietkong’lu bir kişiyi başından vururken çektiği fotoğraftır. Sontag’ın fotoğraf üzerindeki yorumu çarpıcıdır: “Yine de bu, elleri arkasından bağlı haldeki esiri önüne katmış, gazetecilerin toplandığı sokağa götüren General Loan tarafından kasten

tasarlanmış bir sahneydi; eğer o âna tanıklık edecek hiç kimsenin olmayacağını bilseydi, general o infazı hemen oracıkta, hem de tetiği kendisi çekerek gerçekleştirmeye muhtemelen gerek görmezdi. Esirinin gerisinde, onun arkasındaki kameraların, kendi profili ile Vietkong'lunun yüzünü görebileceği bir yerde duran General Loan, silahını çok dibinden hedefinin kafasına doğrultmuştu (Sontag, 2004:59-60)."

Gerçekten General Loan o kadar gazetecinin önünde neden böyle bir şey yapma gereği duymuştur. Belki kendi adını bir şekilde tarihe geçirmek için ya da belki de Güney Vietnam'ın gücünü ve savaştaki üstünlüğünü vurgulamak için olabilir mi? Bu fotoğraflar sayesinde Amerika'da savaş yanlısı olanların sayısında belirgin bir düşüş yaşanmış ve ABD senatosunun Başkan Eisenhower'a verdiği desteği çekmesine hatta bu duruma karşı çıkmasına neden olmuştur.

Kaynak: <https://en.wikipedia.org/wiki/File:Nguyen.jpg>

Fotoğraf 5: Vietkong'lu Esir

Fotoğrafların bu şekilde tanıklığıyla birlikte insanlar her zaman savaşın ne kadar acımasız olduğunu hatırlayacaklar ve ikon haline gelmiş bu fotoğrafları hatırlayarak dünyanın neresinde olursa olsun kendilerini sorumlu hissedeceklerdir. Fotoğrafçı ise tarafsız olarak yaşanan her şeyi görüntülemekle ve insanlığın gözleri önüne sermekle yükümlüdür.

MAGNUM FOTOĞRAF AJANSI

1947 yılında Modern Sanat Müzesinin ikinci katındaki restoranda, asıl fikir sahibi olan Robert Capa ve daha sonra hepsine mal edilen Henri Cartier-Bresson, David Seymour ve George Roger tarafından kuruldu. Fakat kurulum aşamasında masa da sadece Robert Capa vardı. Yanında bulunan diğer kişiler ise Life fotoğrafçısı Bill Vandivert ile eşi Rita ve Alliance Photos'un eski yöneticisi Maria Eisner'di. Bu ajansın kurulması editörlerin dayatmalarından kurtularak, fikre fotoğrafçıların kendilerinin sahip olduğu, işlerini bağımsız olarak ilerletme ve yönetimlerinin bütün üyeler tarafından yapıldığı bir kooperatif olma amacını taşıyordu. Magnum'un temel felsefesi fotoğrafçıları destekleyerek onların çalışma azmini arttırmak, yapılabilecek iyi bir işi bencillikle kendisine almayarak en iyi kim yapabilecekse ona vermek üzerine ve aynı zamanda ise tarafsızlıktan ve dayatmaya karşı çıkmaktan yanaydı. *"Ardından çıkan tartışmada benim görüşüm kabul edildi ve yazı ortama uygun bir şekilde objektif olarak yeniden yazıldı. Bu ve benzer tecrübeler Magnum ajansının kuruluş sebepleriydi: Bize dayatılan hiçbir şeyi kabul etmeyecek kadar iyi olduğumuzu biliyorduk (Miller, 2012:101)."*

Parasal sıkıntılarının çözümü ve daha çok yere ulaşmak adına ajansa yeni üyelerin alınmasına başlandı. Kriter olarak kişisel, siyasal ve mesleki uygunluk gibi şartlar önceden belirlenmişti. Magnum'a katılım sağlamak için bir portfolyo sunularak bütün üyelerin incelemesi beklenir. Bu portfolyo öncelikle fotoğrafın değerleri açısından son derece muazzam olmalıdır. Bunun yanı sıra fotoğraftaki üslup ve adanmışlık önemli rol oynar. Daha sonra gelir getirme ölçütü aranır. Üyelerin yarısının onaylamasıyla birlikte Magnum'a aday olursunuz. İki yıl bekleme süresinden sonra sizden ikinci bir portfolyo istenir. Bunun incelenmesi ilkinde nazaran çok daha katı olur. Onaylanması ardından yarı üye olarak kabul edilirsiniz fakat oy hakkınız hâlâ daha yoktur. Magnum'un tam bir üyesi ve aynı zamanda hissedarı olmak için son bir portfolyo daha sunup onaylatmanız gerekmektedir. Yeni katılanlara öncelikle alışma süreci için ufak işler verilir ve diğer fotoğrafçıların kontakt baskılarını hazırlama işleri yaptırılırdı. Inge Morath bu durumla ilgili olarak: *"Diğer fotoğrafçılar için araştırma yapmaya ve onların kontakt baskılarını hazırlamaya devam ettim, ki bu mükemmel bir görsel antrenmandı* (Miller, 2012:105)." demektedir.

Magnum'daki üyeler birçok olaya tanıklık etti. Bunlardan birisi ise Ernst Haas'ın daha Magnum üyesi değilken ve Magnum'a davet edilmesini sağlayan 1947'deki Avusturyalı savaş esirlerinin Rusya'dan getirilmesini fotoğraflamasıydı. Haas o günle ilgili olarak: *"Hiç kimse kimin geleceğini bilmiyordu. Sanki bir sahnede perdenin arkasından çıkar gibi ilk esirler trenden dışarıya adımını atana dek istasyonda gerilim ve sessizlik hâkimdi. Sonrasında olanlar ancak bir fotoğraf makinesiyle anlatılabilir..."* (Miller, 2012: 92)."** diyerek ne kadar karmaşık ve acı görüntüler yaşadığını özetlemiştir.

Kaynak: <http://meteneishastaelparrus.blogspot.com.tr/2010/07/guapu-besos-momentos-faranduleo-earth.html>

Fotoğraf 6: Ernst Haas, Prisoners of War Coming Home

Werner Bischof'un Hindistan'da yapmış olduğu çalışmayla insanların dikkatini buraya çekmeye çalışmış ve buradaki açlığa bir çözüm bulunmasını amaçlamıştır. Bununla alakalı olarak ise orada gördüklerini ve hissettiklerini şu sözlerle açıklar: *"... Pazartesi günü açlık haberi'yle işe başladım (Bihar eyaletini kırıp geçiren ciddi bir kıtlık.) kolay iş değil, hükümet açlıkla ilgili kanıtlardan hoşlanmıyor. Birinin bu açlık fotoğraflarına bakmaktan uzak durabileceğini ya da zaman içerisinde birinin bütün fotoğraflarını görmezden gelebileceğini sanmıyorum. Hayır, kesinlikle öyle olmayacak; zamanı gelince bu, insanların iyi olan ile hoş olmayan arasında bölünmesine yardımcı olacak bir temel yaratacak* (Miller, 2012:107-108)." Bischof'un fotoğraflarına kayıtsız

kalınmadı. “SSCB elli bin ton ve ABD yüz otuz altı milyon tonluk buğday yardımı yaptılar. Ayrıca ABD yüz doksan milyon dolarlık bir kredi sağladı (PAR77653, Anonim, b.t.).” Böylece Bischof amacına ulaşarak dikkatleri buraya çekti ve bu kötü durumun düzeltilmesini sağlamak amacıyla insanların vicdanlarına seslendi.

Kaynak:[http://www.magnumphotos.com/image/PAR77653.html%20\(20%20Aral%C4%B1k%202012Fo](http://www.magnumphotos.com/image/PAR77653.html%20(20%20Aral%C4%B1k%202012Fo)
toğraf 7: Werner Bischof, Bihar Eyaleti Açlık Haberi, Nisan 1951

Tıpkı Ernst Haas gibi sonradan Magnum’a dahil olan Ian Berry 21 Mart 1960 yılında Spharpeville Katliamı’nı görüntülemiştir. Beyaz polislerin siyah insanlara sebepsiz yere saldırarak 69 kişinin ölümüne 162 kişinin de yaralanmasına neden olmuştur. Bu durumun ortaya çıkmasıyla birlikte dünyanın gözü Güney Afrika’daki ırkçılığa çevrilmiştir. Sharpeville’de yaşanan olayları Ian Berry anlatırken dehşeti tekrar yaşıyor: “İnsanlar her yöne, bazıları bana doğru, bazıları uzağa kaçmaya başladılar. Öldürülen insanların çoğu uzağa, çitin etrafına doğru kaçanlardı. Bir kadın yanı başımda vuruldu. Bir oğlan sanki kendisini kurşunlardan koruyacakmış gibi, ceketini başına örtmüştü, bana doğru koşuyordu. Yüzüstü yere düştüm ve fotoğraf çekmeye başladım (Miller, 2012:230).”

Berry’nin çektiği bu fotoğraflar Drum dergisinde oto sansüre uğradı. Bu yüzden oda yayınlanması için fotoğraflarını başka bir yere gönderdi. Fotoğrafların yayınlanmasının ardından PAC (Pan Afrikanist Kongresi) grevler başlattı, siyah Afrikalıların belli alanlara girmelerine yarayan geçiş kartlarını yaktılar, gösteriler ve protestolar düzenlendi. Sharpeville’de birçok tutuklama, yargılama ve daha sonra iptal edilen ölüm cezaları verildi. Berry’nin fotoğrafları yargılama sürecinde delil olarak kullanıldı. Polis ilk önce bu ithamları reddettiysen de Berry’nin fotoğrafları her şeyi açıkça gösteriyordu. Bu yüzden sorumlu olan herkes görevlerinden uzaklaştırıldılar. Ian Berry bu fotoğraflar sayesinde üne kavuştu ve 1962 yılında Magnum’a katılması için Cartier-Bresson tarafından davet edildi ve beş sene sonra tam üyeliğe geçti.

Kaynak: http://www.saha.org.za/news/2010/March/human_rights_and_history_saha_reflects_on_the_sharpeville_massacre_and_how_it_changed_south_africa.htm

Fotoğraf 8: Ian Berry, Sharpeville Katliamı, 1960

3 Mayıs 1960 yılında Fransa'nın Sorbonne Üniversitesinde Vietnam Savaşı'na karşı bir protesto için miting çağrısı yapıldı. Bu toplantıya 300 öğrenci katıldı. Ancak akşam saatlerinde St Michel Bulvarı'nda gerçekleşen olaylar çok daha büyük etkiler yarattı. Aynı zamanda ülke 11 milyon işçinin katıldığı genel grevdeydi. Ulaşım araçları kullanılmıyordu ve televizyonlar yayın yapmıyordu. Sadece radyodan haber alınabiliyordu ve radyo öğrencilerin tarafını tutuyordu. Bruno Barbey bu yüzden iki ya da üç dakikalık kısa filmler hazırlayarak insanların neler olduğunu öğrenmesi için çalışıyordu. Hazırladığı bu filmleri Fransa'daki fabrikalara gönderiyordu. İşçiler öğrencilere katıldılar ve elli fabrika işgal edildi.

Sorbonne üniversitesine sağcıların saldırılacağı bahane edilerek polis üniversiteye girdi. Erkeklerin gözaltına alınması üzerine polise ilk önce üniversite öğrencileri karşı çıktı. 600 kişilik bir tutuklama gerçekleştirildi. Sonrasında bu karşı duruşa ve yapılan ayaklanmalara kimi liseler, öğretmenler ve Fransız halkından insanlar da destek verdi. Toplam da yirmi binden fazla insan katılarak St Michel Bulvarı'nda polisle öğrenciler arasında bir sokak çatışmasına girildi. Daha sonraları halk bu durumdan rahatsız olmaya başladı. Çünkü araçlarına yakıt alamıyorlar bir yerden başka bir yere gidemiyorlardı. Bu durumu televizyonlar grevde olduklarından gösteremiyorlardı, bazı radyolar ise daha önceki ve başka haberleri de vermek için ya araçlarından yayın yapıyorlardı ya da stüdyolarına gidiyorlardı. Bu olayları en iyi takip eden ve belgeleyen ise yine fotoğrafçılar ve özellikle Magnum olmuştu. Barbey fotoğraf çekerken çalışmanın nasıl zorlaştığını şu şekilde hatırlıyor: "... Başlangıçta kolaylıkla çalışabilirdiniz. Ne öğrenciler ne de polis fotoğraflanmaya itiraz ediyordu. Ama polisin öğrencileri dövdüğü resimlerin yayınlanmasından sonra kötü imajlarının farkına vardılar ve sonunda onları işlerini yaparken fotoğraflamak imkânsız hale geldi... Öğrenciler yüzlerini kapamaya başladılar, çünkü polisler insanları tutuklamak için fotoğraflara bakıyorlardı; resimler kanıt olarak kullanıldığı için biz de onların gözlerine siyah bant çekiyorduk...(Miller, 2012:286)." Magnum 4 Nisan-23 Mayıs 2008 tarihleri arasında İstanbul'da ve başka tarihlerde dünyanın başka yerlerinde bu olayları hatırlatmak amacıyla sergiler düzenlemiştir.

Kaynak: <http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&ALID=2TYRYDKZZYYT>

Fotoğraf 9: Bruno Barbey, Fransa, St Michel Öğrenci Ayaklanması, 1960

Magnum'da 2006-2009 yılları arasında başkanlık yapmış olan Stuart Franklin 1989 yılında daha Tam Üyeliği yeni onaylanmışken Tiananmen Meydanı'ndaki yapılan reformların herkese aynı şekilde yansıtılmamasından kaynaklanan öğrenci, aydın ve işçilerin birlikte yaptığı gösteriler ve protestoları görüntülemek amacıyla Çin'e gitti. Bu protestoların bastırılması için hükümet ilk önce dağın çağrısı yaptı fakat protestocular yine gösterilerine devam ettiler. Sonrasında sıkıyönetim ilan edildi ve protestoları durdurmak amacıyla güç kullanıldı ve resmi kaynaklara göre 200-300 kişi, öğrenci örgütlerine göreyse 2000-3000 kişi öldürüldü.

Franklin, Askerlerin meydana girmesinden sonra oraya varmış ve bu meydanı yüksekten gören bir otele yerleşmişti. Sıkıyönetim olduğu için sokağa çıkma yasağı vardı ve bu yüzden dolayı kaldıkları otelin balkonundan çalışmalarını sürdürüyordu. Tanklar sokaklarda görülmeye başladığında erkek bir öğrenci tek başına tankların önünü kesti ve Franklin unutulmayan bu görüntüyü kaydetti. Kaydettiği bu görüntü üzerine Stuart Franklin şunları söylemektedir: " ... Onların mücadele ettikleri şeyi göz önüne alırsak, gerçekten daha önce gördüğüm en şiddetten uzak gösterilerden biriydi. Bir şekilde bunun sıradan bir olay olmadığı, sıradan bir gösteri olmadığı, önemli bir meydan okuma eylemi olduğu duygusunu anlatmak istedim (Miller, 2012:341)."

Kaynak: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Tianasquare.jpg>

Fotoğraf 10: Stuart Franklin, Pekin, Çin, Tiananmen Meydanı, 1989

Magnum Fotoğraf Ajansı bu köklü yapısını bünyesinde bulundurduğu ve her zaman kendisine has üslubu olan farklı insanların katılımıyla zenginleşen, New York, Paris, Londra ve Tokyo’da ofisleri bulunan buna bağlı olarak dünyanın birçok yerindeki olayları yansıtan Robert Capa’ya borçludur. Kurucularından Henri Cartier-Bresson Magnum ile ilgili olarak: *“Magnum düşüncenin, ortak bir insani vasfın, dünyada ne olup bittiğine dair merakın, bir ilginin ve bunu görsel olarak aktarma arzusunun bir araya getirdiği bir topluluktur. Bu yüzden bu grup ayakta kalabilmiştir. Onu bir arada tutan şey budur (Miller, 2012: 19).”* demektedir.

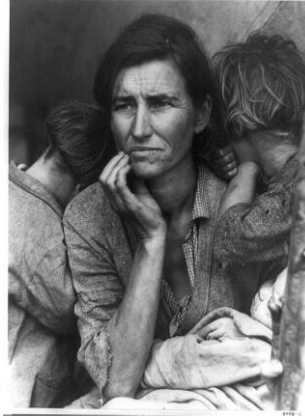
FSA (TARIM GÜVENLİK İDARESİ)

1935 yılında ABD Başkanı Roosevelt’in kırsal yoksullukla mücadele için oluşturduğu ilk adı İskan İdaresi (RA) olarak başlatılan bir yapılandırma. Başkanlığına Roosevelt’in ekonomi danışmanı olan Rexford Tugwell getirildi. 1936 yılında kötü yönetiminden dolayı eleştirilerin hedefi haline geldi ve görevinden istifa etti. 1937 tarihinde arazi satın alabilmeleri için çiftçilere uygun krediler verilmesi için bir yasa tasarısı çıkarıldı. Sonrasında Tarım Bakanlığına bağlanmasına karar verildi ve adı Tarım Güvenlik İdaresi (FSA) olarak değiştirildi. Kurum içinde yoksul çiftçilerin durumunu bildirmek ve belgelemek adına bir fotoğraf programı oluşturuldu. Başına Roy Stryker getirilerek kendisine programla ilgili raporları destekleyici görüntülerin oluşmasını sağlamak, halkı ve basını bilgilendirme görevi verilmiş oldu.

Stryker bir grup fotoğrafçıyı bir araya getirerek çalışmaları başlattı. Bu fotoğrafçılar arasında Jack Delano, Walker Evans, Dorothea Lange, Russell Lee, Carl Mydans, Gordon Parks gibi isimler de vardı. 1942’deki İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD’nin durumunun kötü olmadığını göstermek amacıyla propaganda yapmak için Stryker fotoğrafçılarına *“ABD’ye gerçekten inanıyormuş gibi gözüken erkekler, kadınlar ve çocukların resimleri: Bunların hepsini bir anda çekmeliyiz. İnsanların havalara biraz ruh katın. Bizim dosyamızdaki birçok kişi ABD’yi yaşlılar yurdu, burada yaşayan insanları da neler olup bittiğini yakından takip edemeyecek kadar fazla yaşlı ve kötü beslenen kimseler gibi resmediyorlar. ... Özellikle fabrikalarımızda çalışan genç erkeklerle kadınların resimlerine ihtiyacımız var. ... Ev kadınlarını mutfakta yemek yaparken ya da bahçelerinde çiçek yetiştirirken çekin. Hallerinden memnun yaşlı çiftlere ağırlık verin...”* (Sontag, 2011:75) bir yazı gönderdi. Fotoğrafçılar Whashington’un talimatlarıyla baskı altına alınmaya çalışıldı. Çünkü yaptıkları uygulamaların olumlu sonuç verdiğini gösteren fotoğraflar istiyorlardı. Fotoğrafçılar bu istekleri bir kenara bırakıp gördükleri neyse onları fotoğraflamaya başladılar ve bu fotoğraflar Washington’un istediklerinin tam olarak zıttıydı. 1935-1944 yıllarını kapsayan bu dokuz senelik çalışma sırasında iki yüz elli bin görüntü kaydedilmiştir.

FSA için çekilen fotoğraflara bakıldığında zaman çadırda yaşayan, eski giyecekleri olan ve çalışma koşullarının iyi olmadığı bir ortam görürsünüz. Bu fotoğraflar arasında en bilineni Dorothea Lange’in *“Göçmen Anne”* fotoğrafıdır. Burada Stryker’in istediği gibi fotoğrafların elde edilemeyeceği, göçmen işçilerin aslında geleceğe ne kadar kaygıyla baktığı açıkça görülmektedir. *“32 yaşındaki bu genç annenin yüzünün kırışıklarla dolu oluşu, ümitsiz, yorgun ve düşünceli bir şekilde uzaklara bakması, iki yanında kendisine sığınan çocukları ve kucaklarında uyuyan bebeğiyle, yoğun bir kompozisyon oluşturması, Dorothea Lange’in sosyal belgesel alanında öne çıkmasına neden olmuştu (Atak, 2008).”* Böyle bir ortamda bulunan insanların hallerinden memnun olmalarını beklemek büyük bir yanılgı demektir. Bu görüntülerin

ortaya çıkmasından sonra Washington'daki bürokratlar, göçmen işçilere ve çiftçilere yardım edebilmek için görüşmelere başlamışlardır.

Kaynak: <http://haber.sol.org.tr/okumaodasi/6949.html?print>

Fotoğraf 11: Dorothea Lange, “Göçmen Anne”, 1936

SONUÇ

Fotoğrafın kanıt ve tanık olarak kullanılmasıyla birlikte insanlar gelişen olaylar karşısında bilgi sahibi olmuşlardır. Fotoğrafın bu özelliği sayesinde kitleler ve hatta ülkeler yaşanan olaylar karşısında sessiz kalmayarak tepki ve dayanışma göstermişlerdir. Kötü giden olaylar karşısında görüşmeler başlatılmış ve şartlar daha iyi hale getirilmeye çalışılmıştır. Böylece insanlar her zaman yaşanan kötü olayları hatırlayacaklar ve olaylar karşısında hassasiyet göstereceklerdir. Günümüzde de hala daha kullanıldığı gibi fotoğraf, kolluk kuvvetlerince ya da askeri yetkililerce de kullanılmıştır. Fotoğrafların bu şekilde kullanılmasından sonra ise sorumlu kişiler hakkında gerekli işlemler yapılmıştır.

KAYNAKÇA

- Sontag S. (2004). *Başkalarının Acısına Bakmak*, O. Akınhay (çev.), İstanbul: Agora Kitaplığı (orijinal baskı tarihi 2003)
- Miller R. (2012). *Magnum*, T. Tosun (çev.), İstanbul, Agora Kitaplığı
- Sontag S. (2011). *Fotoğraf Üzerine*, O. Akınhay (çev.), İstanbul: Agora Kitaplığı (orijinal baskı tarihi 1990)
- Atak Ö. (2008). Dorethea Lange - Göçmen Anne, [Electronic Version]. *Sol Portal*, Sayı No: 3 Aralık 2008, Hepsi, <http://haber.sol.org.tr/okumaodasi/6949.html?print> (20 Aralık 2012)

Tezler

- Dinçok, D. (2006). Fotoğraf ve Bellek, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi GSE
- Fırat, N. S. (2008). Savaş Fotoğraflarının Kullanımı Bağlamında Propaganda ve Manipülasyon, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi SBE
- Özdemir, B. (2009). Belgesel Fotoğrafta “Estetik Kaygı” Sorunu, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi SBE

Türkoğlu, Y. Y. (2009). Fotoğrafta Bakış ve Anlam İlişkisi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi SBE

İnternet Kaynakları

- 1989 Tiananmen Meydanı Olayları http://tr.wikipedia.org/wiki/1989_Tiananmen_Meydan%C4%B1_Olaylar%C4%B1 (20 Aralık 2012)
- Dorothea Lange (t.y.) <http://www.historyplace.com/unitedstates/lange/index.html> (18 Ağustos 2012)
- DOROTHEA LANGE: Focus on Richmond (t.y.) <http://www.ibiblio.org/channel/Lange.html> (18 Ağustos 2012)
- Dorothea Lange (t.y.) <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/329647/Dorothea-Lange> (18 Ağustos 2012)
- Dorothea Lange (t.y.) http://tr.wikipedia.org/wiki/Dorothea_Lange (18 Ağustos 2012)
- Farm Security Administration (t.y.) http://en.wikipedia.org/wiki/Farm_Security_Administration (20 Aralık 2012)
- Events (t.y.) http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAXO31_2 (20 Aralık 2012)
- Garry Winogrand (t.y.) http://en.wikipedia.org/wiki/Garry_Winogrand (14 Eylül 2012)
- Garry Winogrand (t.y.) <http://www.atgetphotography.com/The-Photographers/Garry-Winogrand.html> (14 Eylül 2012)
- Garry Winogrand (t.y.) <http://www.getty.edu/art/gettyguide/artMakerDetails?maker=1834> (14 Eylül 2012)
- Garry Winogrand (t.y.) <http://emuseum.icp.org/view/people/asitem/id/163> (14 Eylül 2012)
- Ian Berry (t.y.) http://en.wikipedia.org/wiki/Ian_Berry (20 Aralık 2012)
- İspanya İç Savaşı (t.y.) http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0spanya_%C4%B0%C3%A7_Sava%C5%9F%C4%B1 (20 Aralık 2012)
- Özdemir A. B., (2011). Toplumsal Bilincin Oluşmasında Belgesel Fotoğrafın Önemi, [Electronic Version]. *İFOD*, Sayı No: Nisan 2011, <http://ifod.org.tr/2011/04/toplumsal-bilincin-olusmasinda-belgesel-fotograf-in-onemi/> (04 Temmuz 2012)
- Özdemir A. B., (2011). Belgesel Fotoğraf ve Hümanizm, [Electronic Version]. *İFOD*, Sayı No: Mayıs 2011, <http://ifod.org.tr/2011/05/belgesel-fotograf-ve-humanizm/> (04 Temmuz 2012)
- Pervan M. (2007). Çağımızın Tanıkları, Belgesel Fotoğrafçılar Anlatıyor, Ken Light, [Electronic Version] Sayı No: Haziran 2007, 2, <http://www.belgeselfotograf.com/aid=47-2.phtml> (04 Temmuz 2012)
- Roger Fenton (t.y.) http://en.wikipedia.org/wiki/Roger_Fenton (20 Aralık 2012)
- Vietnam Savaşı (t.y.) http://tr.wikipedia.org/wiki/Vietnam_Sava%C5%9F%C4%B1 (20 Aralık 2012)
- Vietnam Savaşı (t.y.) <http://www.akintarih.com/yabancitarih/vietnam.htm> (20 Aralık 2012)
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:71st_Highlanders_by_Roger_Fenton,_1856.png (20 Aralık 2012)

https://en.wikipedia.org/wiki/Mathew_Brady#/media/File:2US_Arsenal_Wash_DC.jpg (20 Aralık 2012)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Capa,Death_of_a_Loyalist_Soldier.jpg (20 Aralık 2012)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Kim.jpg> (20 Aralık 2012)

<https://en.wikipedia.org/wiki/File:Nguyen.jpg> (20 Aralık 2012)

<http://meteneishastaelparrus.blogspot.com.tr/2010/07/guapu-besos-momentos-faranduleo-earth.html> (20 Aralık 2012)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Tianasquare.jpg> (20 Aralık 2012)

PAR77653 (t.y.) <http://www.magnumphotos.com/image/PAR77653.html> (20 Aralık 2012)

http://www.saha.org.za/news/2010/March/human_rights_and_history_saha_reflects_on_the_sharpeville_massacre_and_how_it_changed_south_africa.htm (20 Aralık 2012)

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&ALID=2TYRYDKZZYYT> (20 Aralık 2012)

[http://www.magnumphotos.com/image/PAR77653.html%20\(20%20Aral%C4%B1k%202012](http://www.magnumphotos.com/image/PAR77653.html%20(20%20Aral%C4%B1k%202012) (20 Aralık 2012)